

Právo Palestinců na odpor a tvrzení Izraele o sebeobraně

Izraelská vojenská ofenzíva v pásnu Gazy, zahájená 7. října 2023, způsobila ohromující zkázu a ztráty na lidských životech. S více než 61 200 zabitými Palestinci – z nichž odhadem 80 % tvoří civilisté – byla celá města, jako Rafah, srovnána se zemí a 80 % infrastruktury Gazy, včetně nemocnic, škol a vodovodních systémů, bylo zničeno. Tuto ofenzívu nelze klasifikovat jako běžnou „válku“. Nejedná se o ozbrojený konflikt mezi dvěma suverénními státy, ale o útok okupační mocnosti na civilní obyvatelstvo pod její kontrolou. Tento esej argumentuje třemi vzájemně propojenými právními body: (1) Palestinci mají podle mezinárodního práva uznané právo odporovat okupaci; (2) Izrael jako okupační mocnost nemůže právně uplatnit sebeobranu podle článku 51 Charty OSN k ospravedlnění své vojenské kampaně v Gaze; a (3) činy Izraele představují opakované a závažné porušování mezinárodního práva, včetně nelegální okupace, apartheidu a systematického ignorování právních norem.

Právo Palestinců na odpor proti okupaci

Právo odporovat cizí okupaci je pevně zakotveno v mezinárodním právu. Vychází z principu sebeurčení, zakotveného v článku 1 Charty OSN, Mezinárodním paktu o občanských a politických právech (ICCPR) a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech (ICESCR). Pro Palestince, žijící od roku 1967 pod izraelskou okupací na Západním břehu, ve Východním Jeruzalémě a v Gaze, má toto právo zvláštní naléhavost.

Valné shromáždění OSN potvrdilo legitimitu odporu v několika rezolucích. Rezoluce 37/43 (1982) prohlašuje „legimitu boje národů za nezávislost, územní celistvost, národní jednotu a osvobození od koloniální a cizí nadvlády a cizí okupace všemi dostupnými prostředky, včetně ozbrojeného boje“. Dále článek 1(4) Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám (1977) uznává ozbrojené konflikty zahrnující národy odporující cizí okupaci nebo koloniální nadvládě jako mezinárodní ozbrojené konflikty, čímž těmto bojům přiznává legitimitu podle mezinárodního humanitárního práva (IHL).

Ačkoli Izrael v roce 2005 formálně stáhl své osady z Gazy, Mezinárodní soudní dvůr (ICJ) v červenci 2024 ve svém poradním stanovisku znovu potvrdil, že Gaza zůstává podle mezinárodního práva okupována, vzhledem k efektivní kontrole Izraele nad jejími hranicemi, vzdušným prostorem a přístupem k moři. Tento právní status aktivuje právo palestinského lidu odporovat okupaci.

Neschopnost Izraele uplatnit sebeobranu proti okupovanému území

Izrael často odkazuje na článek 51 Charty OSN, aby ospravedlnil své vojenské akce jako sebeobranu. Tento právní argument je však v kontextu okupovaného území nepoužitelný. Poradní stanovisko ICJ z roku 2004 k *Právním důsledkům výstavby zdi na okupovaném palestinském území* jasně uvedlo, že sebeobrana podle článku 51 se vztahuje pouze na reakci na ozbrojený útok ze strany jiného státu. Soud jednoznačně uvedl:

„Článek 51 Charty... nemá v tomto případě žádný význam, protože Izrael netvrdí, že útoky proti němu lze připsat cizímu státu.“ (ICJ, 2004, odst. 139)

Místo toho je Izrael jako okupační mocnost vázán Čtvrtou ženevskou úmluvou (1949), která upravuje jeho povinnosti vůči okupovanému obyvatelstvu. Ty zahrnují ochranu civilistů (články 27 a 33), zákaz kolektivního trestání a povinnost zajistit přístup k základním zdrojům, jako jsou potraviny, voda a zdravotní péče (články 49 a 55).

Vojenské chování Izraele v Gaze tyto povinnosti očividně porušuje. Smrt více než 61 200 Palestinců – většinou žen a dětí – spolu s ničením 80 % domů, nemocnic a škol nelze ospravedlnit žádným legitimním bezpečnostním důvodem. Obléhání a blokáda Gazy, které trvají od roku 2007, představují kolektivní trest podle IHL a byly jako takové odsouzeny Zjišťovací misí OSN k konfliktu v Gaze (2009) a znovu potvrzeny Amnesty International v roce 2024.

Zvláště závažný byl útok na Rafah v květnu 2024, zahájený navzdory prozatímním opatřením vydaným ICJ v případě *Jihoafrická republika vs. Izrael* týkajícím se genocidy. Tato operace vyhnala 1,2 milionu Palestinců a uzavřela přechod Rafah – hlavní vstupní bránu pro humanitární pomoc – což dále prohloubilo humanitární krizi. Zničení životního prostředí a zemědělské infrastruktury Gazy, včetně 80 % rostlinného života, 70 % zemědělské půdy, 47 % podzemních studní a 65 % vodních nádrží, porušuje článek 55 Čtvrté ženevské úmluvy, který ukládá okupační mocnosti zajistit potraviny a zdravotnické zásoby pro obyvatelstvo.

Opakovaná porušení a narušování právních norem

Politiky Izraele na okupovaném palestinském území (OPT) odhalují konzistentní vzorec porušování mezinárodního práva a ignorování právních závazků, přičemž odsuzují ostatní za podobné chování. Tato porušení jsou patrná ve třech hlavních oblastech:

Expanze a nelegální osady

Podle článku 49(6) Čtvrté ženevské úmluvy je přesun obyvatelstva okupační mocnosti na okupované území zakázán. Přesto Izrael povolil výstavbu téměř 24 000 osadnických bytových jednotek na Západním břehu mezi lety 2009 a 2020 a kontroluje přes 675 000 dunů půdy na Západním břehu pro osady. Tyto akce rozdrobily palestinské území a podkopaly životaschopnost budoucího palestinského státu.

Poradní stanovisko ICJ z roku 2024 znovu potvrdilo nezákonnost těchto osad a nařídilo Izraeli, aby je demontoval a ukončil okupaci do září 2025. Kromě toho nepřiměřené využívání sdílených přírodních zdrojů Izraelem, včetně exploatace 90 % zásob vody z horského

vodonosného systému, porušuje zákazy IHL týkající se vykořisťování zdrojů na okupovaných územích.

Apartheid jako zločin proti lidskosti

Mezinárodní organizace pro lidská práva – včetně Amnesty International (2022) a Human Rights Watch (2021) – určily, že izraelské politiky představují apartheid podle mezinárodního práva. Úmluva o apartheidu z roku 1973 a článek 7(2)(h) Římského statutu definují apartheid jako institucionalizovaný režim systematického útlaku jedné rasové skupiny nad druhou.

Izraelský režim splňuje tuto definici:

- **Dvojí právní systémy:** Palestinci na Západním břehu podléhají vojenskému právu, zatímco židovští osadníci požívají ochrany občanského práva.
- **Nucené vysídlení:** Desetitisíce Palestinců ztratily práva na rezidenci a přes 35 beduínských vesnic zůstává neuznaných.
- **Diskriminace na základě národnosti:** Palestinci na OPT zůstávají bez státní příslušnosti, je jim odepřena izraelská občanská práva i suverénní palestinský stát.

Rozhodnutí ICJ z roku 2024 potvrdilo označení za apartheid, s odkazem na systematickou dominanci a útlak jako právně potvrzené.

Nerozlišující a nepřiměřená vojenská síla

Vojenské chování Izraele v Gaze opakovaně porušuje principy IHL, jako jsou rozlišování, přiměřenost a nutnost. Konkrétní válečné zločiny podle článku 8 Římského statutu zahrnují:

- **Cílení na civilisty nebo civilní infrastrukturu** (článek 8(2)(b)(ii))
- **Nepřiměřené útoky** (článek 8(2)(b)(iv))
- **Využití hladovění civilistů jako metody válčení** (článek 8(2)(b)(xxv))

Příklady zahrnují:

- Letecký útok 16. dubna 2024 na uprchlický tábor Al-Maghazi, při kterém zahynulo 15 civilistů, včetně 10 dětí.
- Bombové útoky v říjnu 2024 na školu Al-Tabaen a mešitu Shuhada al-Aqsa, při nichž zahynulo přes 100 lidí.
- Smrt 217 novinářů, 120 akademiků a 224 pracovníků humanitární pomoci, včetně 179 zaměstnanců UNRWA.

Tyto činy činí velké části Gazy neobyvatelnými, čímž splňují kritéria pro etnické čistky a pravděpodobně genocidu, jak uvedl ICJ v lednu a květnu 2024.

Dvojí standardy a právní výjimečnost

Navzdory svým porušením Izrael pravidelně zpochybňuje použitelnost mezinárodního práva. Izraelští představitelé tvrdí, že Západní břeh a Gaza jsou „sporná“ území, nikoli oku-

povaná, a odmítají rozhodnutí ICJ jako nezávazná. Přesto Izrael často odkazuje na mezinárodní právo, aby odsoudil jiné, jako je Írán, Hizballáh nebo samotný ICC. Tento selektivní přístup podkopává právní stát a brání smysluplné odpovědnosti, zejména vzhledem k trvalé ochraně Izraele prostřednictvím veta USA v Radě bezpečnosti OSN.

Závěr

Izraelská vojenská ofenzíva v Gaze, daleko od zákonného aktu sebeobrany, představuje závažné a pokračující porušování mezinárodního práva. Jako okupační mocnost nemá Izrael právní právo vést válku proti obyvatelstvu, které kontroluje. Právo Palestinců odporovat okupaci je zakotveno v mezinárodním právu, i když tento odpor musí být v souladu s humanitárními normami. Systematická porušení Izra exchanging – včetně válečných zločinů, kolektivního trestání, apartheidu a expanzionismu – vyžadují naléhavou mezinárodní odpovědnost. Rozhodnutí ICJ z roku 2024 spolu s rostoucími důkazy od organizací pro lidská práva jasně ukazují, že beztrestnost již nelze tolerovat. Dodržování mezinárodního práva vyžaduje, aby byly činy Izraele považovány ne za výjimku, ale za zločiny – a aby ti, kdo se na nich podílejí, včetně cizích států, byli rovněž odpovědní podle Úmluvy o genocidě, Římského statutu a principů Charty OSN.